

I

Arcivévoda Ferdinand seděl v čele stolu po boku svého královského otce, obklopeného početnou družinou. Po králově druhé straně trůnil Anton Fugger, vědom si své důležitosti. On to byl, kdo před pětadvaceti lety, když se v Augsburgu konal říšský sněm, téměř celý rok hostil císaře Karla V. s jeho dvorem ve svém domě. Ve velikém výstavném domě s nevšední knihovnou a vzácnou sbírkou uměleckých památek, vyhledávaném učenci a umělci.

Měl závatné bohatství a moc, císař Karel V. mu dokonce udělil právo razit zlaté a stříbrné mince. Nikdy Fuggerům nezapomněl, že svou štědrostí prosadili jeho volbu císařem proti francouzskému králi Františkovi I., podporovanému podplacenými kurfiřty.

A dnes hostí Anton Fugger císařova bratra, českého a uherského krále Ferdinanda I. a jeho druhorozeného syna arcivévodu Ferdinanda, místodržitele Českého království. Dosud má nádherný dům a pohádkové bohatství, dosud je věřitelem císařů a králů. Jenomže dnes je o celé čtvrtstoletí starší, je dvašedesátiletý stařec, kterého sužuje dna, hostec a špatné zažívání, a ke všemu ho trápí syn Helmut, protože se mu dodnes nepodařilo získat nevěstu z druhé nejbohatší augsburské rodiny. A to se Filipině Welserové dvoří už celých osm roků.

„Nedbá na mě, otče,“ vylouvá se, když mu Anton Fugger předhazuje jeho neobratnost.

„Tvoje chyba, synu, že ji nedovedeš zaujmout. Jsi mladý pohledný muž, peněz máš na rozdávání, ba ještě mnohem

víc,“ naříká otec. „Taková nevěsta... taková nevěsta! Kde najdeš lepší? Stejně jako ona nenajde nikoho lepšího, než jsi ty.“

Kradmo pohlédl k vedlejšímu stolu, kde seděla mládež z urozených nebo zámožných rodin. Mládež... Helmut už má na krku pětaticítku a Filipina...? Mozek uvyklý celý život počítat, se vzpírá přijmout překvapující výsledek. Je možné, aby už byla osmadvacetiletá? Každé děvče, i chudobné, se hledí co nejlíp dostat pod čepec, aby nezůstalo na ocet, aby z něho nebyla nedejbože stará panna. A Filipina, krásná, vzdělaná, duchaplná, dcera jedné z nejbohatších rodin, lehkomyšlně odmítá všechny ženichy. Chce snad vstoupit do kláštera? Anebo je něco pravdy na tom, co si klevetivé ženské po salonech šeptají? Filipina Welsarová prý pomýšlí „zu hoch“, až k samému královskému trůnu. Což o to, pohledná ona je, dokonce náramně pohledná. Svou krásou je proslulá po celém jižním Německu, nikdo jí neřekne jinak než „bella Filipina“ od té doby, co jednoho italského sochaře tak okouzila, že nechal její profil odlít do zlata.

Anton Fugger přenesl pohled na královského druhorozence. I arcivévoda je hezký muž, oduševnělý obličej, plavé vlnité vlasy, slušivě zastřižený vous, urostlá postava... Z celé jeho bytosti vyzařuje sebevědomí a mužnost. Pečlivě vyšlechťená odnož rodu habsburského...

Podíval se zpátky ke stolu s mládeží a trpce se usmál. Můj syn se přese všechno bohatství nemůže arcivévodovi rovnat. Zdědí sice neuvěřitelné jmění, ne však královskou korunu. Ani arcivévoda Ferdinand se jako druhorozenec nestane dědicem královské koruny, ale vlády nad zděděným územím se bohdá dočká.

S uznáním pokýval šedivou hlavou. Ach ano, královská koruna... Není snadné být v této době vladařem. Od zámořských

cest janovského mořeplavce se svět rychle mění. Každý chce najít dalekou neznámou zemi, každý chce objevit něco nového, dosud nevidaného. Všechny osvědčené hodnoty jsou rozviklané, o všem se pochybuje, dokonce i o Bohu, o Ježíšově učení. Právě tady v Augsburgu to vře daleko víc než kde jinde, právě tady se scházejí hledači správné cesty k spasení. Lidé jsou zmateni, ztrácejí víru, pochybují.

Luther zde zasal sémě nové víry, a to rychle vyklíčilo. Kolik bylo všelijakého dohadování a jednání, ba i bojů se zbraní v ruce! A nyní se konečně dospělo k augsburskému míru. Když si člověk pomyslí, že už před čtvrtstoletím se evangelíci oficiálně přihlásili ke slovu augsburskou konfesí a císař ji přijal, nedovede pochopit, proč muselo být prolito ještě tolik krve, než mezi spornými náboženskými stranami došlo k dnešnímu narovnání.

Císař už půl roku předtím věděl, že bude muset požadavky protestantů splnit, tušil také, že se to neobejde bez zdoluhavých tahanic, a nechtěl se do nich pouštět sám, aby nedejbože neupadl u papeže do nemilosti. Proto přenechal všechny starosti s nastolením míru svému bratrovi. Král Ferdinand I. se přes odpor k protestantství jednání ujal. Bůhví proč tak učinil, snad doufá, že cesta k císařské koruně bude pak pro něho schůdnější.

Je 25. září léta Páně 1555 a ve svobodném říšském městě Augsburgu byl po dlouhých a bouřlivých poradách uzavřen náboženský mír.

Nejen Anton Fugger, ale i Kateřina z Lokšan, paní na zámku Březnici v Čechách, často zahlíží ke stolu, za nímž sedí mladí

lidé. I ona pozoruje krásnou Filipinu, jak se odměřeně baví s Helmutem Fuggerem. Ne, tenhle kupec není pro její neteř žádná partie. Že patří k městské honoraci a zdědí neuvěřitelné bohatství? Welserové jsou stejně zámožní jako Fuggerové, i oni patří k patricijským měšťanům, i oni jsou věřiteli několika panovníků. Císaři Karlu V. prý půjčili dvanáct tun zlata. Nejsou však z rodu královského, ani šlechtický predikát nemají.

Paní Kateřina miluje svou neteř jako vlastní dceru. Od malička sledovala vývoj bystrého dítěte, které se bohužel narodilo do málo schopné rodiny. Její otec František Welser, manžel Kateřininy sestry Anny, se o obchod pramálo stará, má v hlavě kumšt a hlavně ženské. Není divu, že se Filipina do manželství vůbec nehrne, od útlého věku musela poslouchat hádky rodičů kvůli otcovým záletům.

Spíše než doma se zdržovala u otcova bratra Bartoloměje Welsera, v jehož vonných skladech si prohlížela pytle s cizokrajným kořením nebo v kontoárech listovala v tlustých obchodních knihách. To byl její svět, tam se cítila doma. Strýc Bartoloměj před lety tragicky přišel o jediného syna, který s několika přáteli hledal v oblasti Amazonky pohádkovou zemi zlata. Domorodci je vlákali do léčky a tam jednoho po druhém stali. Bartoloměj Welser otcovsky přilnul k Filipině, naučil ji číst, psát a počítat, a protože žádný z jejích bratrů nejevil o obchod zájem, chystal se odkázat veškeré jmění chytré a vnímavé neteři. Až se ovšem výhodně provdá, nejlépe za zdatného obchodníka, protože v čele tak rozsáhlého podniku nemůže stát žena. Ani se to nesluší.

To všechno Kateřina z Lokšan moc dobře ví a jako vládkyně rozsáhlého panství dovede ocenit všechny přednosti výhodného sňatku. Věnovala Filipině hodně času i později,

když se provdala za Jiříka z Lokšan, královského radu a místokancléře Království českého, jezdila za ní z Čech do Augsburgu a v dospívání se jí stala nejbližší důvěrníci. Filipina se jí svěřovala daleko víc než vlastní matce. Té se popravdě řečeno nesvěřovala s ničím. Anna Welserová, vhnáná manželovým záletnictvím do bezvýchodnosti, neměla daleko k nervovému zhroucení. Doba však ještě nedozrála, aby si mohla dovolit řešit svou neutěšenou situaci vyhovujícím způsobem.

Paní Kateřina se naučila znát svou neterť natolik, že dovedla vytušit i její dívčí sny a touhy. Filipina se chtěla jednou provdat, ale ne za každou cenu a ne za každého. Žila v době, kdy i bohaté dívky měly přístup k vzdělání, pokud o ně stály. Filipina po vzdělání toužila, a protože jí bylo dopřáno, nesnesla by po svém boku člověka omezeného, prázdného, bez ušlechtilosti a vznešenosti ducha. Poznala už, že příroda bývá zřídka tak štedrá, aby obdařila lidského jedince zároveň krásou těla i ducha. Sama naštěstí patřila k těm, jimž taková výsada byla dopřána, neměla proto důvod pochybovat, že i ona potká spřízněnce tělem i duší. Roky ubíhaly a Filipina stále čekala. Věřila, že se dočká.

I její přítelkyně Brigita byla dosud svobodná. Jako děti spolu často dováděly ve stinné zahradě dědečka Adlera na Vinném trhu, napichovaly kroužky, házely si míčem, nebo si hrály na kukačky. Občas, když zrovna nestonala, s nimi bývala i bledá, slaboučká Truda Fuggerová.

Odmala se Brigita snažila kamarádku se všem napodobit, a zvláště později, když povyroستly. Ale zeměluch v bělicím louhu, která dodávala Filipině přirozeně plavým vlasům nazlátlý lesk, změnila Brigitinu tmavou hlavu v zrzavou. Nebýt štávy z bezinek, byla by všem pro smích. Ani bílé líčidlo z rozemleté nati bramboříků nezměnilo její příliš zdravé tváře

v úběl. A protože se ani postavou nemohla spanilé přítelkyni rovnat, usídlila se v její duši hořkost a závist.

I Brigita byla zámožná, přestože jí nikdo neřekl jinak než „pláteníkovice Brigita“. Ale její otec plátno nevyráběl, obchodoval s ním ve velkém, stejně jako s damaškem s vynikajícím leskem a módními tapetami.

Za dlouhých hodin, co spolu už jako odrostlé dívky vyšívaly u Filipiny v pokoji, si Brigita musela dávat dobrý pozor, aby jí svou závist nedala najevo. Bezstarostně žvatlaly, jak už to děvčata v takových případech dělávají.

„Proč pořád odmítáš Helmuta Fuggera?“ opatrně vyzvídala Brigita. Ona sama by ho brala všemi deseti, ale on má oči jenom pro Filipinu.

Ta však od samého začátku věděla, že on není ten pravý.

„Nic mě k němu nevábí.“

Brigita se křivě usmála.

„Ty myslíš, že musíš muže okamžitě milovat?“ otázala se, dávajíc přítelkyni najevo svou převahu. „Věříš v lásku na první pohled?“

Filipině zrůžověly tváře. Pootevřela ústa, ostýchala se však říci pravdu, jízlivá Brigita by se jí možná vysmála. Proto jen kývla hlavou.

„Moje paní matka mi pořád vykládá,“ připomněla jí Brigita, „že žena musí muže především ctít, láska že přijde později sama od sebe.“

Filipina odložila vyšívání.

„Tak si to já nepředstavuju,“ namítla. „Proti Helmutovi nic nemám, třeba ho i ctím, ale nikdy jsem k němu nepocítila nic, co by se podobalo lásce.“

„To bys napřed musela být jeho žena,“ poučně poznamenala Brigita.

„Bez lásky?“

Brigita strojeně vzdychla.

„Jsi zkažená špatnými knížkami,“ ušklíbla se. „Neměla bys tolik číst, pro dívku se to nesluší.“

V skrytu duše byla Brigita ráda, že Helmuta tvrdošijně odmítá. Snad mladý Fugger konečně prozře a všimne si, že ona čeká jen na jediný pohled jeho uhrančivých očí.

II

Když Kateřina z Lokšan krátce po narození mladší dcery Virginie před čtyřmi lety ovdověla, chystal se právě král Ferdinand I. k cestě do Augsburgu, a protože projevila zájem o návštěvu své sestry, nabídl jí a jejímu služebnictvu místo ve své družině. Paní Kateřina věděla, že o dítě bude doma dobře postaráno, chůva Alžběta, která pečovala už o dvě starší děti, Ferdinanda a Kateřinu, je spolehlivá a důvěryhodná. Ovdovělá Kateřina se nutně potřebovala načas dostat do jiného prostředí.

Dobu před narozením Virginie a následné úmrtí manžela prožívala jako ve zlém snu. Jiřík z Lokšan, téměř o dvacet let starší než ona, si vzal do hlavy, že dítě, které čeká, není jeho, ale arcivévody Ferdinanda, místodržícího Českého království. Přestože byl v jeho službách a z toho plynuly mu mnohé výhody, bezmocně na něj žárlil.

Mladý krásný arcivévoda, vzor mužnosti a urozenosti, nápadně často jezdíval na Březnici. Mohl se sice vymlouvat na pracovní záležitosti, neboť podnikavá paní Kateřina navázala s královským dvorem čilé obchodní styky, mohl své

návštěvy odůvodňovat vlídným pohostinstvím zámecké paní a její vynikající kuchyní, kterou jako labužník dovedl ocenit, ale žádnou z těch výmluv Jiřík z Lokšan neuznával. V jeho nitru to vřelo utajovanou žárlivostí, kterou před arcivévodou nesměl dát najevo. Tím víc popouštěl uzdu svému hněvu v jeho nepřítomnosti. Okolnost, že se nejmladší dítě narodilo až dvanáct let po druhorozeném, když paní Kateřina už překročila čtyřicítku, prohlašoval za nemravnost a hříšnost. Za hlubokou, neodpustitelnou urážku své osoby.

Renesance znovu objevila lidské tělo, které bylo v umění oslavováno v celé své kráse i se všemi slabostmi. Stará morálka byla zavržena, lidé chtěli na této zemi prožívat všechny dostupné rozkoše, sami si vytvářeli mravní zákony, podle nichž bylo dobré všechno, co člověku svědčilo. V tělesném chtíči nebylo spatřováno nic odsouzeníhodného, literatura a písně oslavovaly mladé muže a ženy zkušené v lásce. Ovidiův erotický spis *Umění milovati* se těšil mezi vzdělanci neobyčejné oblibě.

I Jiřík z Lokšan ho znal, měl ho ve své bohaté zámecké knihovně, a čím více ho vzrušovaly všechny možnosti a slasti milování, tím méně byl schopen je poskytnout své ženě. A protože nejružnější dryáky nepomáhaly, nezbývalo mu než bezmocně žárlit. Paní Kateřina už sice nebyla v květu let, spíše odkvétala, ale pořád ještě stála za hřích. Obzvláště když arcivévodovi bezostyšně oplácela jeho vášnivé pohledy. Hanebné, nestydaté pohledy!

Paní Kateřině arcivévodovo dvoření nebylo proti mysli. Od starého a stále pohodlnějšího manžela si mnoho něžností neužila, obdiv a lichotky královského syna osvěžovaly její srdce jako životodárná rosa. Byl to princ z pohádky, krásný a mladý, o dvacet let mladší než ona, ještě chlapec. Ale už

měl bohaté zkušenosti v milování, celý dvůr věděl o jeho milostných pletkách u dvora králova bratra Karla v Nizozemí.

Arcivévodovými milostnými avantýrami také vyvrcholila poslední scéna žárlivosti mezi Jiříkem z Lokšan a jeho ženou, při níž Jiřík v návalu nepřičetného hněvu nazval svého chleboďárce frejírem a kurevníkem. Paní Kateřina, v nejvyšším stupni těhotenství, proti tomu rozhořčeně protestovala. Cítila to jako ponižující urážku. To ještě víc roznítilo hněv jejího manžela.

„Vy ani nevíte, že si arcivévoda přivezl z Nizozemí francouzskou nemoc!“ vykřikl celý bez sebe. „Léčili ho tenkrát francouzským dřevem, abyste věděla, má ctihodná choti. Ano, guajakem ho léčili!“

Krátce po této scéně paní Kateřina porodila dceru, kterou pokřtili Virginie. To jméno jí matka sama vybrala, aby z dítěte smyla nařčení z mimomanželského početí.

Otec se na dítě ani nepodíval, úmyslně se dlouho zdržoval v Praze, a když mu je po návratu na Březnici paní Kateřina podávala, doufajíc v usmíření, odvrátil se s hrubou poznámkou:

„Že bych ve svých šedesáti letech ještě dokázal zplodit potomka, to si vykládejte...,“ výmluvně se odmlčel, „... někomu jinému, daleko mladšímu...“

Do měsíce zemřel, aniž se s někým z rodiny rozřehnal.

Jak neměla paní Kateřina po přestálém pekle toužit po změně prostředí? Všechno na Březnici jí připomínalo prožitou hrůzu, ve všech koutech se skrývaly přízraky nešťastné minulosti. Když se od arcivévody Ferdinanda dozvěděla, že se Jeho Veličenstvo chystá do Augsburgu, poprosila o dovolení, aby se k jeho dvoru mohla připojit.